

UITSTAP

BUSTOCHT HOGE VENEN

Zaterdag 16 november 2019

Voorstelling van het gebied: De Hoge Venen

De Hautes Fagnes, een uitzonderlijke locatie in België omwille van de geologie, klimaat, fauna en flora en hoogteligging.

Het gebied werd aanvankelijk sterk bedreigd door intensieve ontwatering en grootschalige aanplant van sparren. In 1957 werd het gebied geklasseerd als natuurreservaat en is hierdoor het oudste natuurgebied van Wallonië. In totaal omvat het gebied 67.000 hectare aan bossen en venen.

Het hoogste punt van België, genaamd Signal de Botrange, bedraagt 694 meter. Door de geringe hoogte van boven de 500 meter is het gebied "De Hoge Venen" klimatologisch hetzelfde als een berggebied van 1200 meter.

Heidevelden en hoogveenmoerassen bedekken meer dan 4000 hectare.

Tussen 2007 en 2011 kwam het grootschalige natuurherstel in de Hautes Fagnes dankzij het Life-Project. Dit project implementeerde dat 1.130 hectare sparrenbossen werden omgevormd naar de vroegere heide- en veengronden.

De heide wordt gerestaureerd door te maaien en de humusrijke bovenlaag af te schrapen. Deze werkwijze is beter bekend als "plaggen". Het bevordert de groei van Dop- en Struikheide en de verschillende soorten bosbessen.

Overall in de Hoge Venen zie je grote groene veenbollen. Dit zijn veenmoskussens. Het is een kleine primitieve sporenplant die voorkomt in natte, voedselarme omstandigheden.

Veenmos groeit aan de bovenkant, terwijl het onderaan afsterft. Hierdoor ontstaat er na lange periode een dikke laag dood plantenmateriaal, beter bekend als "veen".

Flora en Fauna

De meest bedreigde vogelsoort van het gebied is tevens het symbool van het reservaat, de **Korhoen** (*Lyrurus tetrix*).

Het gaat minder goed met deze soort. De huidige populatie is de laatste kans op het voortbestaan van deze soort in het land. In 2017 werden 10 exemplaren en in 2018 nog eens 18 Korhoenen (afkomstig van Zweden) uitgezet. [CITATION WWF18 \l 1043].

Zie over deze soort het artikel in dit tijdschrift.

Andere bijzondere broedvogels zijn onder meer de Dwerguil (*Glaucidium passerinum*), Ruigpootuil (*Aegolius funereus*), Rode Wouw, (*Milvus milvus*) Grauwe Klauwier (*Lanius collurio*), Raaf (*Corvus corax*) en Zwarte Ooievaar

(Ciconia nigra).

Tijdens de trek kan je meerdere grote groepen Kraanvogels (*Grus grus*) spotten. Vaste wintergasten zijn onder meer de Blauwe Kiekendief (*Circus cyaneus*), Klapekster (*Lanius excubitor*), Kruisbek (*Loxia curvirostra*), Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*) en Barmsijs (*Carduelis flammea*).

Edelherten, Reeën en Everzwijnen zijn de meest voorkomende soorten wat betreft groot wild. In de bossen maak je kans om een Das of Wilde Kat te spotten.

Behalve de rijke diversiteit aan vogels biedt de Hoge Venen ook bijzondere vlindersoorten, zoals de Zilveren Maan, Veenbesparelmoervlinder, Blauwe en Rode Vuurvlinder, Ringoogparelmoervlinder en Puperstreepparelmoervlinder.

Enkele typische veenplanten zijn Veenpluis en Wollegras. Op de droge heide en in het bos kan je 3 soorten bosbes tegenkomen: Rode en Blauwe Bosbes en de Rijsbes. Veenbes, Lavendelheide, Kraaiheide, Klokjesgentiaan en Zevenster zijn typische pareltjes die dit gebied weer bijzonder maken.

Het Brackvenn

Fagne de Brackvenn is gelegen in de provincie Luik, nabij de gemeente Eupen. Het gebied neemt 3,69 km² in beslag en wordt verdeeld door de rijksweg (N67) in 2 delen. Dit veengebied wordt omringd door het Hertogenwoud. Men wandelt hier over vlonderpaden en brugjes doorheen een landschap van veenmosbulten en heide. Hier tref je ook verschillende mossoorten. In het Brackvenn zijn er 2 bewegwijzerde wandelroutes te volgen.

Fagne de Polleur

Het Veen van Polleur ligt tussen Baraque Michel en Mont Rigi. De rivier Polleur loopt door het gebied en is een aftakking van de rivier Hoegne. Deze rivier ontspringt aan de Mont Rigi. Op de linkeroever van de Polleur tref je een steile helling van 800 meter van de heuvel Beaulou. Hier heb je een prachtig zicht over het gebied (ideaal punt om op afstand Korhoenders te spotten). Sinds 1984 maakt dit gebied deel uit van het natuurpark Hoge Venen.

Signal de Botrange

Zoals eerder vermeld is Signal de Botrange het hoogste punt in België.

Even een historisch feitje, sorry ik kan het niet laten!

In 1804 kwam een Franse kolonel, genaamd Tranchot Jean Joseph, met het idee om hier een houten toren te plaatsen. Hij was in dienst van het Franse leger als topograaf. Hij had de leiding over het in kaart brengen van de departementen tussen de Maas en de Rijn.

Pas in 1899 werd deze toren vervangen door een toren van 30 meter hoog, om

de Belgische grens te bewaken. De toren verdween in 1925. De huidige toren werd pas in 1934 gebouwd.

Signal de Botrange is een ideale plek om uit te rusten in de cafetaria of restaurant.

Aan de overkant van de weg bevindt zich een panoramapunt. Volgens de dienst van toerisme zou dit een ideale plek zijn om 's morgens vroeg Korhoenders te spotten.

In het nabijgelegen bezoekerscentrum, Parc Naturel Hautes Fagnes Eifel, kan je enkele mooie boeken over de natuur kopen.

Baraque Michel

Een herberg, vermoedelijk gebouwd rond 1810, en de nabije hoogveenvlakte kregen de naam Baraque Michel.

M.b.t. de geschiedenis van deze herberg verwijs ik graag verder naar de pagina op Wikipedia. Ook heerst er verwarring m.b.t. de oorsprong van de naam Baraque Michel. De ene schrijft dat het mogelijk verwijst naar "Brack" terwijl de andere het tegendeel bewijst en zegt dat het meer gaat over "Huis van Michel".

Baraque Michel is nog steeds een brasserie/restaurant en fungeert ook als hotel.

DE EXCURSIE

Vroeg uit de veren, maar iedereen is fris en monter om aan de daguitstap naar de Hoge Venen te beginnen. Helaas hebben we deze keer opnieuw 2 “dwaalgasten” op de bus. Natuurlijk maakten ze zich pas kenbaar aan de stop te Herent.

Gelukkig voor hen is onze chauffeur zo vriendelijk om terug te keren. Een hartelijke dank aan de chauffeur vanwege het koppel.

Toegekomen in Rotselaar komen we als geluk bij ongeluk de bus met bestemming Amsterdam tegen. Eind goed al goed en het koppel kan uiteindelijk toch nog genieten van dagje shoppen in Amsterdam. Wij echter gaan met z'n allen groener oorden opzoeken!

Iedereen goed warm aangekleed? We krijgen overdag max. 5 graden, wel zonnig met een koude wind.

Tijdens de rit naar de Hoge Venen zien we her en der een Buizerd (*Buteo buteo*) op weidepalen zitten.

We komen om 9.15 u. aan bij onze eerste stop in de Hoge Venen, nl. het Brackvenn. In dit mooie veengebied wandelen we 2 uur. Eenmaal toegekomen worden we door onze verkenners op de hoogte gebracht dat er een groep jagers reeds actief is in het gebied. “Potjandorie eh!”

De knuppelpaden zijn verraderlijk glad, maar gelukkig gebeuren er geen valpartijen.

Dankzij de alertheid van Martine kunnen we onze eerst soort van de dag afvinken.

En wat een topper: de **Klapekster** (*Lanius excubitor*)! Het is voor mijzelf de eerste keer dat ik een Klapekster kan bewonderen. Martine, de groep is uw arendsogen eeuwig dankbaar!

Gedurende de wandeling in het Brackvenn troffen we mogelijk dezelfde Klapekster op 2 à 3 verschillende plaatsen. Veel vreugde in de groep wanneer we deze prachtige wit-grijze klauwiersoort met zwarte accenten mogen bewonderen.

De Klapekster

Het is een gedeeltelijke trekvogel, want alleen vogels uit het hoge noorden vliegen naar Centraal- of West-Europa om daar te overwinteren.

In Vlaanderen komt hij dan ook enkel nog in kleine aantallen voor als overwinteraar. Hij behoort tot de Klauwieren en is de grootste in zijn familie. Deze kleine bandiet met zijn zwart maskertje heeft wel een zeer eigenaardige manier van stockeren van zijn voorraad. In jaren met voldoende voedsel kan je veldmuizen of soms zelfs een kleine vogel gespiesd aan doornen of gevorkte takken aantreffen!

(Dit doet met gelijk denken aan Vlad III, beter bekend als Vlad "Dracula". Hij was berucht voor het spietsen van zijn overwonnen vijanden. Zou hij afgekeken hebben van de Klapekster?)

Voor meer info omtrent de Klapekster verwijst ik naar het artikel over deze soort in Ons Vogelblad nr. 116 (jan-mrt 2018).

Tijdens de totale wandeling hebben we 4 soorten aangetroffen: Klapekster (*Lanius excubitor*), Zwarte Kraai (*Corvus corone*), Gaai (*Garrulus glandarius*) en Kramsvogel (*Turdus pilaris*).

Onze topspotter, Jos (*hoe doet hij het toch*), heeft nog bijkomend een tiental **Sijzen** (*Carduelis spinus*) gespot. De Kool- (*Parus major*) en Pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*) werden voordien nog gehoord door andere leden van de groep.

“We reizen om te leren door gans het land, we hebben als we keren ook meer verstand“ (Bernard Deprez).

Tijdens de busrit naar het onthaalcentrum spotten we nog een zittende Buizerd (*Buteo buteo*) en enkele Eksters (*Pica pica*).

Mijn aandacht werd tijdens de busrit getrokken naar een speciaal boek waarin Els aan het lezen was. Het betrof een boek geschreven door Dr. Tim Birkhead. De naam doet misschien een belletje rinkelen bij zij die aanwezig waren op de Belgische Vogeldag 2019 te Wilrijk. Dr. Birkhead schrijft namelijk over de eerste ornitholoog, Francis Willughby. Een aanrader van Els voor de vogelaar!

Het boek staat bij mij al op het verlanglijstje, en bij jullie?

Aan het onthaalcentrum van Botrange houden we een stop om onze picknick te nuttigen. Heidi en Martine komen me vertellen dat ze aan de binnenkoer van de taverne zicht hadden op een overvolle voedertafel met verschillende vogelsoorten, waaronder: Merel (*Turdus merula*), Boomklever (*Sitta europaea*), Koolmees (*Parus major*), Pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*), Vink (*Fringilla coelebs*) en Glanskop (*Poecile palustris*).

Aan het panoramapunt van **Signal de Botrange** treffen we een groep Edelherten, waaronder 2 mannetjes en 7 vrouwtjes. Na enkele minuten raast er een Buizerd (*Buteo buteo*) voorbij.

Het is duidelijk te zien vanaf waar de Duitse grens begint. Volg de windmolens!

Op onze volgende stop in **Fagne de Polleur** hebben we iets meer geluk. Tijdens de 5,5 km lange wandeling spotten we 7 soorten: Buizerd (*Buteo buteo*), Goudhaan (*Regulus regulus*), Graspieper (*Anthus pratensis*), Koolmees (*Parus major*), Merel (*Turdus merula*), Rietgors (*Emberiza schoeniclus*) en Zwarte Kraai (*Corvus corone*).

Gedurende de dag hebben we veel geluk met het weer, maar niet wat betreft het aantal waarnemingen. Het is bijzonder rustig. Zou het liggen aan het weer? Te ruw? Te veel wind?

Aan **Baraque Michel** doen we nog een korte wandeling van 3 km. Daar zien we enkel nog een Goudhaan (*Regulus regulus*), Zwarte Kraai (*Corvus corone*), mogelijk 2 Raven (*Corvus corax*) (vaag gezien in de vlucht) en op het einde een Klapekster (*Lanius excubitor*) tijdens zonsondergang.

We onthouden vandaag dat we vooral genoten hebben van de verre uitzichten, de rust, het mooie weer en de natte (koude) voeten.

Tijd om terug te keren huiswaarts, dus: “Oogjes dicht en snaveltjes toe!” besluit onze daggids, Jan Wellekens.

Christiaan Mous

Geraadpleegd

- Diverse websites: Wikipedia, Waarnemingen.be, Wallonie.toerisme, WWF*
- Volgende auteurs: Stastny Karel, Glenn Vermeersch, Arnaud Van Den Bergh,*
- Vlaamse Broedvogelatlas,*
- Ons Vogelblad nr. 116, artikel de Klapekster*
- Aanvullende lijst van bibliografie vindt u op onze website*

Bibliografie

- Baraque Michel. 2019. <https://baraquemichel.com/?lang=nl> (geopend November 25, 2019). Ostbelgien. „De Hoge Venen - Oernatuur tussen Ardennen en Eifel.” Editor: Jan Loos. St. Vith: Toeristisch Agentschap Oost-Belgie, 08 2018. 26.
- STASTNY, Karel. „Grote Vogel Encyclopedie.” In *Birds*, door Karel STASTNY, 498. Lisse: Rebo Productions, 1989.
- VAN DEN BERGH, Arnoud, en Dominique LAFONTAINE. „Hautes Fagnes en omgeving.” In *Vogels in de Kijker*, door Arnoud VAN DEN BERGH en Dominique LAFONTAINE, Editor: Henk NIEUWENKAMP, 216. Baarn: Tirion, 1996.
- VERMEERSCH, Glenn, et al. „Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002.” In *Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002*, door Glenn VERMEERSCH, et al., 496. Brussel: Instituut voor Natuurbehoud, 2004.
- Vogelwerkgroep Oost-Brabant. „Vogelportret: De Klapekster.” Editor: Marcel JONCKERS. *Ons Vogelblad* (Natuurpunt) 116 (2018): 70.
- Waarnemingen.be. *Fagne de Brackvenn*. OpenStreetMap.
- Waarnemingen.be. *Fagne de Polleur*. OpenStreetMap.
- Wallonie Belgique Tourisme asbl. *Signaal van Bortrange*.
<http://walloniebelgietoerisme.be/nl/produit/attractions/activites/natuurreserveaat/-ruimte/signaal-van-botranger/11105> (geopend November 25, 2019).
- Wikipedia. „Baraque Michel.” *Wikipedia*. 24 Augustus 2016.
https://nl.wikipedia.org/wiki/Baraque_Michel (geopend November 25, 2019).
- . *Jean Joseph Tranchot*. 15 December 2018.
https://nl.wikipedia.org/wiki/Jean_Joseph_Tranchot (geopend November 25, 2019).
- WWF. „18 Korhoenders komen aan in de Hoge Venen om de populatie te versterken.” *WWF*. 4 Mei 2018. <https://wwf.be/nl/nieuws/18-korhoenders-komen-aan-in-de-hoge-venen-om-de-populatie-te-versterken/> (geopend November 22, 2019)